

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 3. lipnja 2022.
(OR. en)

9789/22

AGRI 225
AGRIORG 56
AGRIFIN 50

NAPOMENA

Od: Glavno tajništvo Vijeća
Za: Delegacije

Predmet: Stanje na poljoprivrednim tržištima, osobito nakon invazije na Ukrajinu

Na temelju dokumenta 9221/22 za delegacije se u Prilogu nalazi pripremni dokument za raspravu na sastanku Vijeća (poljoprivreda i ribarstvo) 13. lipnja koji sadržava najnovije informacije o stanju na poljoprivrednim tržištima EU-a i druge povezane informacije.

Najnovije informacije o stanju na poljoprivrednim tržištima

1. Poljoprivredni sektor EU-a i dalje je pod znatnim pritiskom zbog povećanja troškova energije i drugih inputa koje je započelo prije ruske invazije na Ukrajinu, a pojačano je ratom i njegovim posljedicama na poljoprivrednu proizvodnju, cijene i trgovinu. Međutim, najnoviji podaci potvrđuju da opskrba hranom u EU-u nije ugrožena zahvaljujući jedinstvenom tržištu i ZPP-u, zbog kojih je EU postao samodostatan kad je riječ o većini poljoprivrednih proizvoda. U međuvremenu su cijene nekih proizvoda dosegle rekordne razine koje dovode u pitanje cjenovnu pristupačnost hrane za kućanstva s niskim dohotkom, ali pritom nisu uspjele spriječiti smanjenje marži poljoprivrednika zbog nerazmjernog povećanja ulaznih troškova, posebno energije i gnojiva. Ozbiljnost situacije prepoznalo je Europsko vijeće u zaključcima¹ sa svojeg posljednjeg sastanka održanog 30. i 31. svibnja u kojima su institucijama EU-a pružene smjernice za daljnje djelovanje.
2. Nastavno na informacije dostavljene Vijeću 18. svibnja u dokumentu 9221/22 i informacije koje države članice trebaju dostaviti te koje se trebaju objediniti u dokumentu 9870/22 o stanju na unutarnjim poljoprivrednim tržištima EU-a, valja napomenuti sljedeće najnovije informacije.
 - Stanje na tržištu EU-a donedavno je bilo povoljno kad je riječ o žitaricama. Cijene su bile vrlo visoke za poljoprivrednike, a izgledi za žetvu prilično dobri. Dugotrajna suša u određenim regijama u kombinaciji s toplinskim valovima u svibnju izazvala je određenu zabrinutost. Zato je najnovija Komisijina prognoza za žitarice smanjena za više od 2 milijuna tona (s 295,8 na 293,1 milijun tona). To se smanjenje uglavnom odnosi na ječam i kukuruz (proizvodnja kukuruza dosad je bila predviđena na rekordnim razinama) i ne utječe na meku pšenicu.

¹ (EUCO 21/22).

- Izgledi za izvoz iz EU-a i dalje su vrlo dobri. Predviđa se da će izvoz meke pšenice iz EU-a u sljedećoj sezoni dosegnuti 38 milijuna tona, što je dosad najviša razina. Time se potvrđuje mogućnost da ZPP doprinese svjetskoj sigurnosti opskrbe hranom. Ukupni izvoz žitarica (pšenica, ječam, kukuruz) mogao bi dosegnuti oko 54 milijuna tona (neznatno ispod rekordnih 55 milijuna tona u sezoni 2019./2020.).
 - Pozitivno je to što se očekuje da će se proizvodnja uljarica u EU-u znatno povećati zahvaljujući povećanju površine (+ 6 %, posebno kad je riječ o suncokretu na koji se primjenjuje odstupanje u pogledu ekološki značajnih površina), a predviđa se da će se proizvodnja povećati za isti postotak. Zahvaljujući tom pozitivnom razvoju događaja tržište EU-a moći će se nositi s manjom dostupnošću uljarica iz Ukrajine.
 - S druge strane, u posljednja dva tjedna nije bilo znatnih promjena u vezi s proizvodima životinjskog podrijetla. Cijene su i dalje visoke, ali se njima ne mogu kompenzirati visoki troškovi hrane za životinje i energije, među ostalim za svinjsko meso.
 - Slično tome, na sektor voća i povrća i dalje utječu sve veći ulazni troškovi i nestašice u dostupnosti određenih inputa i materijala, kao i smanjene izvozne mogućnosti zbog rata koji je u tijeku.
3. Kad je riječ o stanju u Ukrajini, iako se kukuruz, suncokret i soja još uvijek siju, procjenjuje se da bi berba mogla pasti za 40 – 50 % u usporedbi s prošlom godinom, a ne za 20 – 30 %, kako je procijenjeno prije dva tjedna. S obzirom na okolnosti, to bi i dalje bio dobar ishod.
4. Kad je riječ o međunarodnim aspektima proizvodnje žitarica i trgovine njima, Međunarodno vijeće za žitarice (IGC) predviđa da će se u sezoni 2022./2023. svjetska **proizvodnja pšenice** smanjiti i doseći 769,0 milijuna tona (– 1,6 % u odnosu na prethodnu godinu). U usporedbi s prošlim mjesecom izgledi su revidirani naniže za Indiju, a posebno SAD, što je djelomično kompenzirano povećanjem za Australiju i Rusiju. Posebno u vezi s porastom stanovništva u Africi i Aziji očekuje se da će svjetska potrošnja umjereno porasti na 780,2 milijuna tona (+ 0,3 % u odnosu na prethodnu godinu), što bi moglo dovesti do novog vrhunca, uključujući potrošnju hrane od 546,2 milijuna tona (+ 0,5 %). Procjenjuje se da će završne zalihe biti najniže u posljednje četiri godine, odnosno 270,9 milijuna tona (– 4,0 %), od čega se 50 % pripisuje Kini. Svjetska trgovina trebala bi doseći nešto više od 194,0 milijuna tona (+ 0,2 %), pri čemu je EU (38 milijuna tona) i dalje najveći izvoznik, a nakon njega slijedi Rusija s 37 milijuna tona.

5. Projekcije za **proizvodnju kukuruza** za sezonu 2022./2023. u ovoj su fazi vrlo okvirne zbog nesigurne situacije u Ukrajini i žetve koja je u Južnoj Americi i dalje u tijeku za usjeve sezone 2021./2022. U okviru IGC-a predviđa se da će se globalna proizvodnja u sezoni 2022./2023. smanjiti u odnosu na rekordnu proizvodnju iz prethodne sezone, i to na 1 183,8 milijuna tona (– 2,5 % u odnosu na prethodnu godinu). Sjetve su znatno kasnile u SAD-u zbog neuobičajeno hladnih i vlažnih vremenskih uvjeta i stoga je teško predvidjeti prinose. Nakon revizije produktivnosti naniže predviđa se da će proizvodnja iznositi 367,3 milijuna tona (– 4,3 %). S obzirom na smanjenu dostupnost i visoke cijene očekuje se da će se potrošnja kukuruza smanjiti za 0,6 % u odnosu na vrhunac prošle sezone, odnosno na 1 200 milijuna tona, uključujući 710,2 milijuna tona (– 0,6 %) za upotrebu u hrani za životinje. Očekuje se da će se završne zalihe smanjiti za 5,6 %, i to na 269 milijuna tona, od čega se 65 % pripisuje Kini. Zbog smanjene globalne opskrbe i neizvjesne dostupnosti iz Ukrajine predviđa se da će se svjetska trgovina u sezoni 2022./2023. smanjiti za 4,6 %, odnosno na 166,3 milijuna tona.
6. Kad je riječ o izgledima za proizvodnju žitarica u zemljama koje su veliki proizvođači, **Indija** je prvotno očekivala da će 2022. uroditi rekordnim usjevima, no vrlo rani početak ekstremnih vrućina oštetio je potencijal prinosa te su projekcije smanjene za 6 milijuna tona, odnosno na 105 milijuna tona (– 4,2 % u odnosu na prethodnu godinu). Kako bi osigurala domaću opskrbu i kontrolirala inflaciju cijena hrane, vlada je odlučila zabraniti izvoz pšenice.
7. U **SAD-u** su uvjeti za usjeve zimske pšenice i dalje uglavnom loši, posebno za pšenicu sorte Hard Red Winter (HRW). Osim toga, sjetva proljetne pšenice kasni zbog prevlažnih i prehladnih vremenskih uvjeta. Sadnja kukuruza također je bila sporija nego dosad, ali su se radovi u posljednje vrijeme ubrzali.
8. U **Brazilu** službena prognoza upućuje na rekordnu proizvodnju u sezoni 2021./2022. i iznosi 114,6 milijuna tona, unatoč određenim razlozima za zabrinutost zbog suhih uvjeta. Žetva prvog kukuruza je 85 % dovršena, a rezanje drugog usjeva (tip safrinha) tek je započelo. Kako žetva bude napredovala, očekuje se da će se raspoloživost za izvoz naglo povećati od srpnja nadalje.
9. **Kretanja cijena** žitarica ponovno su postala nestabilnija, osobito za pšenicu. Nakon zabrane izvoza koju je Indija uvela za pšenicu, cijene su narasle na nove visoke razine, uz dodatnu zabrinutost zbog loših uvjeta za usjeve u SAD-u i kašnjenja u berbi. Cijene su se tada počele smanjivati kao odgovor na glasine/nadu da će se otvoriti pomorski koridor za izvoz ukrajinskih žitarica, izgleda za rekordnu žetvu pšenice u Rusiji te strah od usporavanja gospodarskog rasta koje opterećuje potražnju. Ostvarivanje dobiti na terminskim tržištima nakon nedavnih visokih cijena povećalo je pritisak u smislu snižavanja cijena.

10. Kako bi se situacija procijenila na sveobuhvatniji način, važno je imati na umu mjere koje je Komisija već predložila i donijela kako bi podržala poljoprivredni sektor i pomogla u ispunjenju uloge EU-a kao globalnog dobavljača hrane koji je i dalje u potpunosti predan ekološkoj tranziciji. Većina je najavljena u komunikaciji Komisije naslovljenoj „Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava” donesenoj 23. ožujka 2022. (COM(2022) 133 final) te su one sažete u nastavku:
- i. paket potpore u iznosu od 500 milijuna EUR, među ostalim iz krizne pričuve, kako bi se poduprli proizvođači koji su najviše pogođeni ozbiljnim posljedicama rata u Ukrajini. Na temelju toga države članice mogle bi poljoprivrednicima pružiti dodatnu financijsku potporu i time doprinijeti globalnoj sigurnosti opskrbe hranom ili ukloniti tržišne poremećaje uzrokovane povećanim ulaznim troškovima ili trgovinskim ograničenjima;
 - ii. veći predujmovi za izravna plaćanja za poljoprivrednike i mjere ruralnog razvoja povezane s površinom i životinjama od 16. listopada 2022.;
 - iii. mjere zaštitnog mehanizma za potporu tržištu svinjetine s obzirom na posebne poteškoće s kojima se suočava taj sektor;
 - iv. iznimno i privremeno odstupanje kako bi se omogućila proizvodnja svih kultura za hranu i hranu za životinje na zemljištu ostavljenom na ugaru, uz istodobno zadržavanje cjelokupnog iznosa plaćanja za ekologizaciju za poljoprivrednike. Time će se povećati proizvodni kapacitet EU-a unatoč ograničenoj dostupnosti plodnog zemljišta;
 - v. Komisija je predložila novi, samostalni Privremeni okvir za krizne situacije koji obuhvaća i poljoprivrednike, proizvođače gnojiva i sektor ribarstva. Time se omogućuje državna potpora poljoprivrednicima koji su pogođeni znatnim povećanjem ulaznih troškova. Cijene gnojiva i opskrba poljoprivrednika pratit će se kako bi se osiguralo da izgledi za žetvu u Uniji ne budu ugroženi;
 - vi. kako bi se suzbio rizik od nestašice hrane za životinje i povećala opskrba iz uvoza, posebno kukuruzom, Komisija je državama članicama dala smjernice za primjenu članka 18. stavka 4. Uredbe (EZ) br. 396/2005 kako bi se brzo utvrdile privremene nacionalne maksimalne razine ostataka (MRO) ako je to opravdano i bez ugrožavanja naših sigurnosnih standarda;

- vii. Europska komisija donijela je 20. svibnja odluku o prikupljanju mjesečnih podataka o razinama zaliha žitarica, uljarica i riže u EU-u. To se izravno nadovezuje na komunikaciju naslovljenu „Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava” predstavljenu 23. ožujka. Cilj je bolje pratiti razine zaliha u trenutačnim uvjetima visokih cijena i percipirane nesigurnosti opskrbe;
- viii. Komisija je 20. svibnja 2022. predložila novu iznimnu i privremenu mjeru u okviru Uredbe o ruralnom razvoju, kojom se državama članicama omogućuje da iskoriste do 5 % svojih dodijeljenih sredstava iz EPFRR-a za 2021. i 2022. kako bi se isplatile naknade poljoprivrednicima i/ili poljoprivrednim malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi) koji su najteže pogođeni ovom krizom;
- ix. Europska komisija objavila je 2. lipnja uredbu kojom se omogućuje unutarnja preraspodjela potpore EU-a u okviru programa EU-a za škole kako bi se obuhvatila raseljena ukrajinska djeca upisana u škole u EU-u. Uredbom se države članice pozivaju da preispitaju svoje zahtjeve za potporu EU-a za sljedeću školsku godinu, koja traje od 1. kolovoza 2022. do 31. srpnja 2023., s obzirom na dosad nezabilježenu situaciju u kojoj je potrebna solidarnost kako bi se smanjilo opterećenje za one koji su na prvoj liniji djelovanja za pomoć raseljenoj ukrajinskoj djeci;
- x. osim toga, uvažavajući činjenicu da bi ruska invazija na Ukrajinu mogla imati posljedice na programiranje budućeg ZPP-a, države članice pozvane su da razmotre potrebu za preispitivanjem nekih od svojih početnih prijedloga u vezi sa strateškim planovima u okviru ZPP-a. Posebice bi se mogli ojačati elementi planova kojima je cilj jačanje otpornosti sektora. Države članice osobito su pozvane da revidiraju svoje strateške planove u okviru ZPP-a kako bi se poljoprivrednicima pružila potpora u usvajanju praksi kojima se optimira učinkovitost gnojiva, čime se smanjuje njihova upotreba. To se može postići preciznom poljoprivredom, ali važnu ulogu imaju i ekološka poljoprivreda, agroekologija i učinkovitija upotreba zahvaljujući savjetovanju i osposobljavanju o upravljanju hranjivim tvarima. Države članice trebale bi u potpunosti iskoristiti mogućnosti svojih strateških planova u okviru ZPP-a u tom pogledu, optimirati i smanjiti upotrebu drugih inputa kao što su antibiotici i pesticidi te primjenjivati sekvencijalnu upotrebu ugljika u poljoprivredi.

11. Zaključno, na temelju navedenih informacija i nedavnih smjernica Europskog vijeća, ministri i ministrice pozivaju se da dostave primjedbe u vezi s mogućim budućim djelovanjem u cilju daljnjeg ublažavanja trenutačne situacije na europskoj i svjetskoj razini te da dostave sve dodatne informacije koje smatraju relevantnima.
-